

Lik odgojitelja u Novom zavjetu

Put u Emaus (Lk 24, 13-28)

UDK: 371.136.225
Izvorni znanstveni članak
Primljeno: 18.10.2009.

Dr. sc. Niko Tunjić¹

Salezijanska klasična gimnazija s pravom javnosti, Rijeka

skg@ri.t-com.hr

Sažetak

Primjenom hermeneutičke metodologije i teorijskoga okvira duhovnoznanstvene pedagogije u radu se analizira lik odgojitelja u Novom zavjetu na temelju zgrade puta u Emaus (Lk 24, 13-28), i to kao lik odgojitelja – suputnika. Suputništvo je jedno od osnovnih ljudskih iskustava u kojem se ljudsko biće očovječuje. Pritom je posebno pedagoški važna odgojiteljeva sposobnost za susret koja u sebi sadrži brojne paradigme odgojiteljskoga djelovanja – prijateljsku prisnost, povjerenje, odgovornost za drugoga, umijeće komuniciranja, empatijsko uživanje, postupnost i zahtjevnost, istinitost, služenje odgoju. U radu se sustavno i logički objašnjava utjecaj duhovnoznanstvene pedagogije i njezine paradigme razumijevanja smisla i značenja odgojnoga djelovanja. Analizira se uloga odgojitelja kao suputnika odgajanicima u različitim situacijama. Naglasak je stavljen na odgojnu praksu, odnosno na „praktičnu pedagogiju“.

Ključne riječi

duhovnoznanstvena pedagogija, hermeneutika, odgojitelj, suputnik, odgajnik, sugovornik, služenje.

¹ Niko Tunjić je diplomirani teolog i svećenik, ravnatelj i profesor Salezijanske klasične gimnazije s pravom javnosti u Rijeci. Doktorirao je na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Rijeci s temom „Strategije i metode odgoja u različitim koncepcijama domske pedagogije“. Dobitnik je godišnje nagrade „Ivan Filipović“ za promicanje pedagoške teorije i prakse, te zlatne plakete „Grb grada Rijeke“ za doprinos stvaranju škole zajednice te odgoj i obrazovanje mladih u katoličkoj tradiciji.

Uvod

Ovaj tekst pripada duhovnoznanstvenoj pedagogiji u kojoj metodologija ne objašnjava tekst u smislu eksperimentalnoga provjeravanja i matematičkoga formuliranja, već u smislu razumijevanja smisla i značenja ljudskoga djelovanja: „Prirodu objašnjavamo, duhovni život razumijevamo“ (Dilthey, 1924., 45).

Time se u središte uvlači cjelokupni čovjek, kao osjećajno i djelatno biće, u svim životnim odnosima i ta se punina uopće ne iscrpljuje pojmom *ratio*. Ovdje se pokazuje još jedan udarni pravac te postavke označene kao „filozofija života“. „Život uvijek obuhvaća izvorni i živi život, za razliku od ukočenih oblika pojmovnoga mišljenja koji ometaju život“ (Bollnow, 1989., 7). Tako odgojna zbilja – ponajprije u svojoj povijesnoj dimenziji – postaje u neku ruku „tekst“ koji treba ispitati u njegovom smislu i sadržaju, te ga izložiti s obzirom na moguće sadržaje koji su potrebni za odgojni čin.

Drugi pravac koji dolazi do izražaja jest praktična pedagogija, koja je deskriptivna, pa time i inspirativna za odgajatelje jer daje upute za praktično djelovanje. Ovaj tekst je iz Novoga zavjeta, a tekstove Svetoga pisma tumačimo disciplinom koja se nazva hermeneutika (od grč. riječi *hermeneuo* koja znači *tumačim*). Oblici te riječi nalaze se na više mjesta u Novom zavjetu (Novi zavjet, 1973., 173), a najpoznatije je u Lukinu evanđelju (24, 13-28):

Onog istog dana – prvog u sedmici – dvojica Isusovih učenika putovala u selo, koje se zove Emaus, udaljeno od Jeruzalema šezdeset stadija. Razgovarahu međusobno o svemu što se dogodilo. I dok su tako razgovarali i raspravljali približi im se Isus i pođe s njima. Ali prepoznati ga, bijaše uskraćeno njihovim očima. On ih upita: „Što to putem pretresate među sobom?“ Oni se snuždeni, zaustaviše, te mu jedan od njih, imenom Kleofa, odgovori: „Zar si ti jedini stranac u Jeruzalemu, te ne znaš što se u njemu dogodilo ovih dana?“ A on će: „Što to?“ Odgovoriše mu: „Pa ono s Isusom Nazarećaninom, koji bijaše prorok – silan na djelu i na riječi pred Bogom i svim narodom: kako ga glavari svećenički i vijećnici naši predadoše da bude osuđen na smrt te ga razapeše. A mi se nadasmo da je on onaj koji ima otkupiti Izraela. Ali povrh svega toga ovo je već treći dan što se to dogodilo. A zbuniše nas i žene neke od naših: u praskozorje bijahu na grobu, ali ne našavši njegova tijela dođoše te rekoše da su im se ukazali anđeli koji kazaše da je on živ. Odoše nato i neki naši na grob i nađoše kako žene rekoše, ali njega ne vidješe.“ A on će im: „O bezumni i srca spora da vjerujete što su god proroci navijestili! Nije li trebalo da Krist sve to pretrpi te uđe u svoju slavu?“

U navedenom odlomku piše da je uskrslu Isus dvojici učenika na putu za Emaus „protumačio“ sve što je o njemu napisano u Pismima. Osnovna svrha biblijske hermeneutike jest utvrditi što je Bog rekao kroz svoju riječ, jer se u protivnom ne može načiniti nikakva doktrina niti poticati bilo kakvo ponašanje. Zadaća tumača jest odvojiti ono što je Božja Riječ, od onoga što je ljudska misao. Možemo reći da su sva zastranjenja utemeljena na pogreškama u tumačenju. Hermeneutika kao metoda odnosi se ne samo na analizu teksta i jezika nego i na odgojnu zbilju kao praktično polje pedagoških čina. Njih treba razumjeti i protumačiti u njihovu smislenom sadržaju.

Razumijevanje je temeljni metodologijski pojam duhovnoznanstvene pedagogije. Stoga se može govoriti o hermeneutičko-pragmatičkoj metodologiji. Pod tim se razumije otkrivanje smisla (*hermeneutika*) koji se odnosi na odgojnu zbilju i na djelovanje u njoj (*pragmatika*).

U nastavku izlažemo rezultate provedene hermeneutičkom analizom teksta *Put u Emaus* i implikacija tih spoznaja na praktično djelovanje odgojitelja.

1. Suputnik

Suputništvo je jedno od osnovnih ljudskih iskustava. Dio zajednički prijedena puta ostaje nam dugo u pamćenju. Takva iskustva prava su dragocjenost. Hrane nas i podržavaju i onda kad su vremenski možda ostala daleko iza nas. Ljudsko se biće ne može očovječiti bez odnosa s drugim. Zato su nam i potrebne osobe. Naravno ne bilo kakve osobe, nego osobe koje se istinski zanimaju za nas. Svatko treba nekoga s kim će dubinski dijeliti svoj život.

Tema suputništva nije nova. Nalazimo je kroz povijest ljudskoga i vjerničkog iskustva, a danas postaje ponovno aktualna. Posebno je bliska i privlačna suvremenoj mladeži. U dubokom je skladu sa stilom i vrednotama, primjerice, salezijanske pedagogije. Svatko od nas, barem djelomično, ima osobno iskustvo odgojnog odnosa, i to u dvostrukom smislu, ono što je sâm proživljavao s odgojiteljima, a zatim i ono što je iskusio u susretima s ljudima, kad je imao prigodu izravnije sudjelovati u njihovu životu. Iz tog iskustva „izranja“ i model odgajatelja i profesora suputnika, čiji se lik pokazuje bliskim i prijateljskim, ali zato ništa manje zahtjevnim. Čak se taj lik odgojitelja čini mnogo zahtjevnijim od onog uobičajenog, a odnosi se ne više na hladnom i krutom, pa i pogrešno postuliranju nekih načela, već na osobnom životu i svjedočenju. Sklonost mišljenju da je profesor uvijek u pravu i kada to nije odgajanik lako zapaža. Mladi zapravo nisu toliko osjetljivi na zahtjevnost koliko na

bezličnost i nedosljednost odgajatelja. Od odraslih očekuju blizinu i razumijevanje. Ako traže „autoritete čine to zato što osjećaju u njima bogatstvo ljudske topline i sposobnosti da zajedno s njima koračaju stazama života“ (Ivan Pavao II., 1994., 139). Činjenica je da uvjerljivost „počiva više u samoj osobi i njezinim činima, nego u njezinim verbalnim iskazima“ (Baloban, 1995., 343).

Za temu suputništva osobito je vrijedna evanđeoska zgoda s učenicima na putu u Emaus. To iskustvo sadrži mnoge vrijedne istine koje mogu nadahnuti i suvremeni pedagoški rad. On, istina, nije nimalo lak te zahtijeva mnogo vremena i mnogo ljubavi.

U slici dvojice učenika lako je prepoznati mnoge mlade današnjice, a u Isusu lik profesora (odgojitelja) koji znalčki i mudro primjenjuje pedagošku metodu koja vodi uspjehu. Nama se odgojiteljima ona osobito preporučuje: „Sve ovo činimo nasljedujući Gospodinov primjer i njegovu metodu ljubavi dobroga Pastira na putu u Emaus. Nasljedujemo njegove stavove; činimo prvi korak i pristupamo mladima; s njima idemo putem, slušajući ih i dijeleći s njima tjeskobe i čežnje strpljivo im tumačimo zahtjevnu poruku Evanđelja; s njima se zaustavljamo da obnovimo gestu lomljenja kruha i pobudimo u njima žar vjere koji će ih preoblikovati u vjerodostojne svjedoke i vjesnike“ (Salezijanski opći sabor, 1992., br. 93). Zgoda s učenicima na putu u Emaus posebno je uvjerljiva evanđeoska slika. Isus hoda zajedno s učenicima dok se odvija običan razgovor. Evanđelist Luka ovdje spretno povezuje tipično ljudsko s teološkim motivima. Uz bitne kristološke crte on izdvaja čovječnost, blizinu i prijateljski način ophođenja (Schnackenburg, 1997., 185). Isusu je, zapravo, u svakom susretu „prvotno važna ljudska“ i „egzistencijalna čovjekova strana, a tek onda teološki sadržaj“ (Baloban, 1996., 124). Odgojni model predstavljen u *emauskom iskustvu* nema tek neko prigodno značenje, nego trajnu vrijednost. Neke su značajke toga modela u tekstu vrlo jasno istaknute, dok su druge implicirane. Osobito se želimo zaustaviti na sljedećim značajkama: odgojiteljevoj inicijativi, prijateljskoj prisutnosti, spretnosti u komuniciranju, postupnosti i zahtjevnosti, odgojitelju kao uvjerenom svjedoku i njegovu služenju misteriju osobe.

2. Inicijativa susreta

Isus je imao mnoge i raznovrsne susrete s ljudima. Poticaje za njih često daje on sam. On traži susret i čini prvi korak. Iz njegovih riječi i gesta zrači nešto što zahvaća sugovornika. On budi u njima divljenje, privlačnost, povjerenje, ljubav. Za mnoge će se prvi susret preobraziti u želju da ga još slušaju, da se sprijatelje s njim,

da ga slijede. Neki će ostati s njim, pomagat će mu u poslanju, bit će svjedoci njegovih radosnih i teških trenutaka. Isus je, uistinu, bio majstor susreta, premda od svojih sugovornika nije uvijek dobivao pozitivan odgovor. Sposobnost za susret i uklanjanje zapreka važne su i danas za suvremenog odgojitelja te za svaki uspješan odgojni odnos.

3. Odgojiteljeva sposobnost za susret

Suvremeni se odgojitelj nadahnjuje upravo na Isusovu stilu i postupku. Odgojitelj također traži, a ne čeka prigodu za susret. Pridružuje se *putniku*. Učiniti prvi korak nije tek jedan od mogućih, jednako vrijednih i djelotvornih odgojnih načela, nego zahtjev bez kojega je odgojni proces s mnogima danas nemoguć. Nije došlo samo do *smetnji na vezama*, jer je njih, uostalom, u određenoj mjeri uvijek bilo, nego i do potpunoga prekida. Pitanje koje je Pavao VI. postavio još davne 1968. – *Je li moguć susret između Crkve i mladih* – nije ni danas izgubilo na svojoj aktualnosti (Vecchi, 1998., 23). Situacija, istina, nije posve ista, ali to ne znači da je bolja. Pokreti koji su obilježili te godine završeni su, ali je ostala njihova baština. Ona se oživljava, mijenja i obogaćuje novim pokretima koji stvaraju vlastiti način shvaćanja života, vlastitu glazbenu osjetljivost, način oblačenja, zabave itd.

Ono što karakterizira današnje mlade nije toliko sukob između pojedinca i škole. Sukob je globalan – između svijeta mladih i svijeta odraslih. Odgojitelj se zauzima za smanjenje tih napetosti i stvaranje primjerenog ozračja, za vedru i neusiljenu komunikaciju. On je jednostavno „tu“, *pri ruci, kad je teško i kad sunce sja*. Ide istim putem, dijeleći s učenikom sve što donosi životno putovanje. Ljubav ga potiče na približavanje učeniku i omogućuje povezivanje, ona rađa simpatiju i budi očekivanja. Odgojiteljeva se ljubav očituje i u prihvaćanju onoga što mlada osoba u tom trenutku jest, onoga što sa sobom nosi. Takvo prihvaćanje vodi podređivanju svega vrijednosti osobe. Odgojiteljeva se ljubav, nadalje, pokazuje u dubokom prijateljstvu koje može razumjeti, pratiti, nuditi, obogaćujući drugoga vlastitim iskustvom i dopuštajući vlastito obogaćenje očitovanjima Duha nazočnog u životu mladih. Odgojitelj zna da nije dovoljno imati jasnu viziju formativnog hoda, odrediti ciljeve, sadržaje i vidove formacije. Nužan je odnos, interpersonalna komunikacija kojom se prenose poruke, vrednote i iskustva. Nužna je uzajamna komunikacija koja obostrano obogaćuje odgojitelja i učenika.

Susret je za odgojitelja jedinstvena i neponovljiva prigoda. On u sebi sadrži spasenjsku dimenziju. Za učenika je susret isto tako nešto veoma važno te zato odgojitelj nastoji da susret bude nadahnut i prožet ljubavlju i nadilazi rutinsko komuni-

ranje bez srca. Ljubav oslobađa pozitivne snage osobe te je „trajno usmjerena prema potpunom dobru i sreći drugoga. Uronjen u tu predusretljivu, majčinsku, očinsku, bratsku ljubav, čovjek će teško dopustiti da ga pobijedi zlo, jer je upravo ljubav najbolja zaštita“ (Martini, 2001., 71). Istinska komunikacija suočava se danas s mnogim zaprekama. Jedna od njih, osobito naglašena i složena, jest različitost kulturalnih okvira i uporišta. Mladi često ne uspijevaju shvatiti poruku odraslih jer razvijaju životne stilove koji su drukčiji od odraslih i žive u svjetlu perspektiva suvremenoga svijeta. Mladi jednostavno govore *drugim jezikom*, žive u svom svijetu koji je različit od svijeta odraslih.

Mladi su svijet za sebe. Često su zajedno jer žele naći neku toplinu u ovom svijetu „ledenih plastičnih duša i funkcionalizirane pameti“ (Stamać, 1996., 75). Takav svijet mladi ne prihvaćaju, kao što inače ne prihvaćaju i sve ono što im se „odozgo, dirigitirano nameće, nemaju razumijevanja za neživotne zasade i raznovrsne preživjelosti, odbacuju obrasce ponašanja strane današnjem ritmu življenja i budućnosnim perspektivama“ (Pavletić, 1989., 5).

U mladima je vrlo jaka želja za susretom, za znakovitim odnosima s odraslima, takvim odnosima koji su kadri ponuditi prijateljstvo i otvoren dijalog. To odgojitelj treba prepoznati, cijeniti i iskoristiti te se konkretno založiti kako bi se smanjila udaljenost između mladih i odraslih i omogućio susret. Ta udaljenost nije samo tjelesne naravi nego još više psihološke i kulturalne naravi. Mnogi od njih nisu zahvaćeni ni porukom ni svjedočenjem odraslih. Za odgojitelja je važno znati odgovoriti na pitanje: Kako takvima, koji su daleko, postati bližnji? Jer, sve drugo „ostaje u zraku, negdje izvan nas i ne događa se ništa. Ne postoji pitanje tko je moj bližnji? Bilo tko živ je to. Pitanje drugo: kome si ti bližnji?“ (Turčinović, 1997., 135).

Znati susresti mlade i susresti se s mladima čineći prvi korak, tipičan je izražaj odgojiteljeve ljubavi. Treba se susresti ondje gdje se mladi nalaze, bezuvjetno i velikodušno ih prihvatiti, pažljivo saslušati njihove izazove i očekivanja, kuda prije ili kasnije svaka mlada osoba treba proći sa svojim praznim „krčagom“, sa svojim neizrečenim pitanjima, sa svojom tvrdoglavom i često samo prividnom samodostatnošću, sa svojom dubokom i neuklonjivom željom za autentičnošću i budućnošću

4. Prijateljska prisutnost

Poznata je izreka Martina Bubera: „Cjelokupni stvarni život jest susret“ (Steiner-Weymann, 1992., 77). Doista, susreti s najrazličitijim osobama tkaju naš život. U njima možemo iskusiti i spoznati tko smo, ali i tko su drugi; možemo naslutiti i

dokučiti tajnu svoju i tajnu drugih. No, susresti nekoga ne znači samo se s njime mi-moići, to znači barem načas biti kraj njega, s njime. Susret je suprisutnost. Da bi se susret mogao dogoditi, potrebno je stvoriti ozračje povjerenja i imati duboku svijest odgovornosti za drugoga. Susret je dijalog između *ja* i *ti*. Tu nitko nije objekt, nego osobe koje izražavaju svoju unutarnju i vanjsku dimenziju. Naglašenom unutarnjom dimenzijom osoba izražava svoju duhovnost.

5. Povjerenje – temelj istinskoga odgojno-obrazovnog odnosa

Što znači dobrohotna i prijateljska prisutnost očito je u slučaju emauskih učenika. Ponajprije, činjenica je da njih dvojica, približno istog raspoloženja, putuju zajedno. Razgovaraju, izmjenjuju misli i iskustva. U takvom stanju pridruži im se *Stranac*. On putuje s njima, sluša ih, postavlja pitanja, upućuje i kori. Sve to čini s mnogo takta i finoće, što omogućuje njihovo slobodno otvaranje i povjerenje prema njemu.

Odgovitelj je duboko svjestan da je međusobno povjerenje temelj svakoga ljudskog odnosa i uvjet uspješnosti međusobnoga komuniciranja. Ozračje povjerenja omogućuje da se svatko osjeća sigurnim i slobodnim, da lakše izriče ono što misli i osjeća. To pak pridonosi boljemu međusobnom upoznavanju i poboljšanju odnosa. Druge doživljavamo kroz psihičke procese u sebi samima. Zato, „povjerenje ili nepovjerenje, koje nosimo u sebi, naša otvorenost ili zatvorenost igrat će ulogu u našem percipiranju drugih oko nas“ (Batinić, 1996., 75). U svakodnevnom govoru povjerenju pridajemo intuitivno značenje. Povjerenje se pak očituje u dva osnovna oblika: otvorenosti prema drugome i prihvaćanju drugoga. Istinski ljudski susret ostvaruje se samo ako se osoba slobodno otvara drugoj osobi. Svako približavanje „drugome gospodarenjem jest osakaćenje, zapostavljanje ljudske osobe, i to nikada ne može biti osobni susret. U tom slučaju, doduše, zahvaćamo čovjeka, ali ne u onome što je u njemu najosobnije. Tajna njegova života ostaje nam skrivena“ (Schillebeeckx, 1992., 5-6).

Odgovitelj uvodi učenika u svoj *dom*, u svoj osobni život i iskustvo. Prema učeniku se odgojitelj ne odnosi jednostavno kao prema *strancu*, nego kao prema osobi – s pozornošću i uvažavanjem. Učenik je osoba „koja je jedinstvena, koja ima svoj ponos i svoje dostojanstvo. Čovjek ne želi biti broj“ (Baloban, 1996., 124). Treba za njega imati razumijevanja i posvetiti mu svoje vrijeme. Kroz takav odnos stvaraju se uvjeti za prenošenje odgojnih elemenata „pomoću kojih osoba raste i sazrijeva u kompletnu osobnost“ (Baloban, 1996., 19).

Odgojni odnos nije samo fizičko druženje. Sama fizička blizina nije nužno i blizina srca. Taj odnos traži mnogo više od jednostavnog *biti* s osobom: to je pružanje pomoći u vidu cjelovitoga dozrijevanja. Odgojitelj potiče, pospješuje i podržava osobno traženje i rast učenika, čiji je on protagonist. Samo proglašavanje vrednota, koje treba biti odlučno i obzirno, nije u službi neke apstraktne istine, već na korist konkretne istine učenika koji sazrijeva. To se ne postiže tek snagom neke ustanovljene uloge, nego se temelji na prihvaćanju osobe „kako bi joj se pridobilo srce, povjerenje, jer je odgojitelju otkrila nešto vrijedno, sposobnost dijaloga je izvor obogaćenja. Utjecajan je onaj tko je prepoznat kao vrijedna osoba koja je uvijek na raspolaganju“ (Vecchi, 1998., 141).

Istinski susret, naravno, nije nešto trenutno. On ima svoj nastavak te ono što se događalo u vremenski ograničenom trajanju uključuje i daljnju brigu. Odgojitelj postaje odgovoran za ono što je „pripitomio“ (De Saint-Exupery, 1982., 72.) Obrazovati i odgajati ne znači nekoga poslati na put dajući mu sve potrebne upute, nego krenuti s njim na put, dijeleći s njim unutarnje putovanje. Treba hodati zajedno, ali stvarno zajedno, tj. u ritmu osobe, prolazeći s njom etape koje joj se otkrivaju. Ako obrazovati i odgajati znači s ljubavlju sudjelovati u rastu osobe i izgradnji njezine budućnosti, onda to ne može biti nešto prigodno nego zahtijeva stvarnu uključenosť u nečiji život. Odgajanje ne smije biti upravljanje nečijim životom *daljinskim upravljačem*, ili davanje uputa *s rajskih visina*, nego zajedničko mukotržno traženje i probijanje putova prema ostvarenju postavljenih ciljeva. Djelo treba voditi dovršenju poštujući slobodu mladih „u skladu s dobi i stupnjem dostignute zrelosti. Prema njima se uvijek trebamo odnositi s ljubavlju, dobrohotnošću, pozornošću, budnošću, svjesni da im ne možemo silom utirati putove. Moje je iskustvo da ako postupamo s mladima kao sa zrelim osobama i ako im poklonimo pozornost, oni mogu naći pravi put“ (Garezonio, 1997., 52).

Odgojitelj je prijatelj mladima, ali ne onako kako su mladi međusobno. On ne dopušta da ga mladi prisvoje, a niti prisvaja mlade za sebe. Taj je odnos asimetričan, što znači da nije odnos jednakih. Nejednakost se „zapaža osobito onda kad je razlika u godinama znatna. No, ostaje i onda kad je ta razlika manja“ (Maioli-Vecchi, 1999., 177).

6. Odgojitelj – spretni sugovornik

Aristotel će reći da je čovjek „biće koje govori“. Njegova je osobitost govor, kojim on može ne samo imenovati stvari nego i izricati sebe, svoje osjećaje, želje, služiti se metaforama ili otrgnuti pojam od njegova prvotnoga značenja i dati mu

novo značenje. Sav odgoj čovjeka, osobito u najranijoj fazi, sastoji se u tome da mu se omogući prijelaz iz stanja ne-govora u stanje osobe koja govori, koja je sposobna dati ime svemu što je okružuje, a i sebi samoj. Komuniciranje je specifičan odnos o kojem ovisi uspješnost odgoja i obrazovanja koji ima svoje zahtjeve. Istinska komunikacija je umijeće koje, uz poznavanje pravila komuniciranja, traži osobiti stav prema sugovorniku koji izražavamo pojmom *empatija*. Komunikativnost i empatičnost, dvije su osobine koje krase djelotvornog odgojitelja.

7. Umijeće komuniciranja.

Sav se čovjekov „duhovni život upravo sastoji u *komunikaciji*, priopćavanju, dijalogu, davanju i primanju, izgradnji kulturnih područja koja nastaju samo iz zajedničkog truda i ljubavi. (...) Psiholozi naglašavaju da čovjek, da bi izgradio i razvio svoju osobnost, treba partnera, neki *ti*, s kojim se u nutrini suočava, koji mu budi pitanja, sudove i odluke, koji mu je izazov. Čovjek je po svojoj biti i prirodi upućen na duhovno zajedništvo s drugim čovjekom, s drugom osobom, s drugim *ti*“ (Macan, 1995., 215). Komunikacija između odgojitelja i odgajnika susret je u kojem oba sudionika doživljavaju svoju vrijednost. Ovdje ne mislimo samo na verbalnu već i na neverbalnu komunikaciju, na sadržajni i odnosni vid komuniciranja. Na sadržajnoj razini uspješnost ovisi o tome pridaje li se riječima, ili općenito govoreći znakovima, isto značenje. I dok stručnost odgojitelja dolazi do izražaja na sadržajnom planu komunikacije, na odnosnom planu veću ulogu igra njegova

pedagoško-psihološka i komunikacijska osposobljenost. Za odgojitelja je osobito važna duhovna dimenzija koja se danas „priznaje integrirajućim čimbenikom odgoja i čovjekova egzistencijalnog totaliteta. Stoga je duhovna komponenta, u najšire shvaćenom smislu, jednako relevantna kako za učenika tako i za odgojitelja“ (Baloban, 1996., 124). Cilj je pomoći, koju odgojitelj pruža odgajniku, da se on razvija cjelovito, to znači na trostrukoj razini: intelektualnoj, afektivno-emosivnoj i duhovnoj.

Isus se u razgovoru s učenicima na putu u Emaus, kao i u mnogim sličnim slučajevima, pokazuje kao savršeni komunikator, *umjetnik riječi*. Korak po korak on svojim učenicima otkriva smisao svoje muke i uskrsnuća. Učenici, koji su se zatvorili pred svjedočenjem žena, „sada pažljivo slušaju riječi ovog putujućeg stranca. Pretvorili su se u uho. Srce im zahvaća toplina. Slomljen je led nevjere i beznađa, a tvrdo srce postaje meko“ (Miranda, 1998., 15-17). Istina, to još nije sve. On, zbiljski uskrsli očitovat će se tek u znaku, u gesti lomljenja kruha.

8. Odgojiteljevo empatično uživanje

Uz mnoge vrijedne značajke koje krase Isusov razgovor s učenicima, osobito se ističe ona koja je bitna za odgojni odnos a to je empatično uživanje. Empatično uživanje nije obično slušanje već cjelokupna unutarnja pažnja, slušanje srcem. Opravdano je stoga upitati se što je zapravo empatija? Mogli bismo reći da je „empatija spoznajno-emocionalna sposobnost uživanja u položaj druge osobe i sagledavanja svijeta njezinim očima“ (Bratanić, 1993., 61). Očito, to je složena sposobnost koja uključuje intelektualnu i afektivnu sferu ličnosti. Predstavlja rezultat međudjelovanja spoznajnih i čuvstvenih procesa, u čemu je veća važnost čuvstvenih.

Poradi važnosti te sposobnosti možda je dobro prisjetiti se što uključuje spoznajna, a što čuvstvena empatija dobrog međuljudskog odnosa. Spoznajna se empatija sastoji „u razumijevanju i prihvaćanju uloge i gledišta druge osobe pa je povezana s percipiranjem“ i „razumijevanjem informacija o stanju drugih osoba“, dok je čuvstvena empatija „emocionalni odgovor na uvjete u kojima se nalazi druga osoba i na čuvstva što ih ona u tim uvjetima doživljava. Spoznajna empatija je preduvjet čuvstvenoj empatiji jer o njoj ovisi percepcija i razumijevanje tuđe situacije i osjećanja druge osobe u njoj“ (Pastuović, 1997., 70).

Umijeće slušanja povezano je s međusobnom komunikacijom. Iznimno je potrebno svima koji na bilo koji način surađuju, osobito u odgoju. Često smo naime skloni čuti samo ono što želimo, a ne ono što nam drugi doista želi reći. Neophodno je dakle steći umijeće empatičnoga slušanja koje nam omogućuje ulazak u tajnovite prostore osobe. No, to se nikad ne čini nasilno, čak ni pod izlikom bolje formacije.

Odgojitelj treba biti sposoban slušati, ako zaista želi pomoći mladima u formaciji. On mora pažljivo oslušivati stvarnost u kojoj žive, čuti njihova iskustva, razumjeti njihove ideale, tjeskobe i strahove. „Slušanje je oblik ljubavi. Tamo gdje nema ljubavi, nema ni odgoja. A ljubav umire s bezličnim i bezimenim“ (Bratanić, 1997., 55). Iz empatičnoga slušanja rađa se riječ koja nije tek hladno davanje informacija. I upravo iz tog razloga „nakana razgovora nije ispunjena saopćavanjem maksimalne količine spoznaja, nego onda kada se kroz riječ očituje ljubav i kad se u njoj susretnu dvije osobe. Njegov smisao ne krije se u nečem trećem, tj. u nekom predmetnom znanju, nego u samim partnerima. Razgovor znači sjedinjenje“ (Ratzinger, 1993., 237).

Autentičan odgojitelj posjeduje umijeće empatičnog uživanja. On zna odgajnika primiti, čuti i razumjeti. On je čovjek srca koji „u tehničarstvu i sve više neosobnom svijetu plijeni pažnju i ulijeva određeno povjerenje“ (Balaban, 1996., 342).

9. Postupnost i zahtjevnost

Svaki naum, svaki odlučan pothvat, ima značaj određenoga početka. Život je svakoga čovjeka put k sebi samome. Čovjek je pozvan da u punom opsegu postane ono što u svom biću jest. Ljudi na to različito odgovaraju. Nekima je draže živjeti u *intimi statičnosti*, dok drugi odgajanci plivaju u struji, prepuštaju se sudbini *grana i plastičnih boca* koje rijeka nosi, više mlataraju rukama nego što plivaju te se nesigurnim i smetenim pokretima, bez sklada i radosti uspijevaju samo održati na površini; treći opet misle da je *život zanimljiv upravo zbog mogućnosti da se ostvari san* pa se daju u potragu za svojom *osobnom legendom*. Život je proces. Ta istina, uz mnoge druge, uključuje i to da je život podložan zakonu postupnosti, a postizanje željenoga cilja ostvaruje se malo-pomalo, uz neizbježan napor i zalaganje.

9.1. Postupnost – metodološko i odgojno načelo

Postupnost je jedan od osnovnih prirodnih zakona, ali i poznato odgojno i metodološko nastavno načelo. Poštivanje ritma i susljednost, nezaobilazni su zakoni života. Naš se život odvija u napetosti između onoga što jesmo i onoga što još trebamo postati, što trebamo postići. Osobni se identitet „ostvaruje u uravnoteženom i plodnom odnosu između mojeg istinitog, sadašnjeg ja i onog idealnog ja, onoga što neka osoba jest sa svojim prednostima i ograničenostima i onoga što osjeća da bi trebala biti sa svojim idealima i težnjama. Iz te dinamične ravnoteže osoba crpi temeljni osjećaj poštovanja prema sebi. To je uvjet da bi mogla vedro i staloženo proživljavati odnose što joj nameće vlastita individualnost i različitost kod drugoga“ (Cencini, 1996., 136).

Zgoda s učenicima na putu u Emaus protkana je načelom postupnosti. To je vidljivo u Isusovu postupku, ali i u unutarnjem procesu promjene koji se odvija u srcima učenika. Promjena je započela mnogo prije nego što su je učenici postali svjesni. Oni će to sami kasnije priznati: „Nije li gorjelo srce u nama dok nam je putem govorio“ (Lk 24, 32). Plod će te spoznaje biti otvaranje novih vidika i duhovno sazrijevanje. Na posve nov način oni sad vide život i sebe same u njemu. Nisu više usredotočeni „na svoje gladne želje“, nego se u njima dogodio preokret s kojim započinje njihova „svjesna briga za druge, za cjelinu, za budućnost“ (Bajsić, 1994., 48). Odgojitelj poštuje načelo postupnosti u sveukupnom procesu odgoja i obrazovanja mladih. To se načelo odnosi koliko na spoznaje, toliko i na ljubavi i dobro koje treba činiti. I iskustvo vjere podvrgnuto je dinamizmu postupnoga rasta. Postupnosti

prethodi *silaženje*. Odgojitelj se spušta na razinu na kojoj se nalazi osoba kako bi je se moglo susresti tamo gdje se ona nalazi, u vidu pokretanja snaga koje već ima i kako bi joj se pomoglo da učini korak u dobru koji joj je stvarno moguć. U protivnom svaki poticaj i zahtjev postaje više izvorom zbunjenosti i opterećenja nego li izvorom ohrabrenja. U načelu postupnosti možemo razlikovati tri elementa: „prvo, polazak od točke u kojoj se nalazi subjekt; drugo, brigu da se u svakoj prilici utvrdi sljedeći korak; treće, predlaganje novog puta“ (Martini, 2001., 26).

9.2. Zahtjevnost – uvjet istinskoga rasta

Postupnost se, naravno, ne smije shvatiti kao isprika za odbacivanje zahtjeva proporcionalnih snagama osobe. Naprotiv, ona uključuje obvezu ostvarenja moguće vrednote u određenoj situaciji, kao trenutak rasta prema novim ostvarenjima. Temeljni je cilj odgoja rast i puni razvoj osobe. Već i sama ta činjenica u sebi sadrži zahtjevnost. Ljudski rast nije nešto spontano, nego nešto svjesno, željeno i planirano. On iziskuje trud i napor. Istinski odgojitelj svojom mudrošću i svojom vjerom značajno pridonosi kršćanskom rastu i stoga punom rastu čovječnosti. Danas se rado govori o samoostvarenju, no ono se nikad „ne ostvaruje izvan osobnog rasta. Svi koji pomišljaju na samoostvarenje izvan osobnog rasta, osobnog rada i zalaganja (...) ostaju na kraju razočarani“ (Kresina, 1993., 147).

Pred sobom treba uvijek imati jasnoću cilja prema kojemu se teži i prema kojemu treba trajno ići. Zato odgojitelj potiče odgajnika učiniti uvijek nešto više, pomaže mu da izbjegava moralno i duhovno ponavljanje, ali istodobno pazi da ga ne obeshrabri nerazmjernim zahtjevima, odnosno da ga ne poštedi odvažnih zahtjeva. Čovjek, koji je pozvan da odgovorno živi mudar i ljubavlju prožet Božji naum, povijesno je biće. On se „iz dana u dan izgrađuje svojim brojnim slobodnim opredjeljenjima. Zato on spoznaje, ljubi i ispunja ćudoredno dobro u skladu sa stupnjevima rasta“ (Ivan Pavao II., 1997., 28). Odgojiteljeva odgojna sposobnost očituje se upravo i u tome što zna izabrati određeni ritam i stil prema situaciji osobe s kojom se susreće.

10. Odgojitelj – uvjereni svjedok

U suvremenim promišljanjima o odgoju naglasak se sve više stavlja na lik odgojitelja. Steklo se iskustvo o nedostatnosti formativnih putova usredotočenih na sadržaje ili na stjecanje kompetencije i vrijednih profesionalnih tehnika. Došlo se do spoznaje o važnosti da odgojitelj bude čitavom svojom osobom uključen u odgojnu zadaću. Njegova komunikacijska i odgojna sposobnost nisu nešto izdvojeno, nego

su duboko povezani s osobom koja je i sama u hodu. Odgojno služenje traži duboki angažman odgojitelja. Njime se želi obuhvatiti osobu odgajnika u cjelini, uzimajući u obzir osobitosti svakoga. Zato odgoj nije tek prenošenje znanja, nego je životno svjedočenje kojim se odgajnika želi potaknuti i uvesti u svijet istine koju kroz zajednički hod otkrivaju.

10.1. Zarazno svjedočenje

Međuljudski odnos je važan element odgoja. Na njemu se gradi odgojno djelovanje. Iz svakodnevnog iskustva znamo da je to veoma složen i dinamičan proces koji uvjetuje međuovisnost ponašanja osoba u njemu. Ako odgoj uključuje i zahtijeva da zajedno s nekim kročimo prema zajedničkom cilju, onda je posve jasno da će u tom procesu svjedočanstvo imati osobito značenje. Identitet odgojitelja i pokazatelj njegova unutarnjeg svijeta, očitovat će se posebno kroz ponašanje, kroz neverbalni govor. Ne može se nikoga oduševiti ako se na neosoban način prenesu samo neke formule. Vrednote se traže i žele kad mladi dožive autentično evanđeosko iskustvo. U odgoju je prvorazredna važnost životnoga svjedočanstva. U pomanjkanju sigurnosti i slabog osobnog identiteta mladi danas traže pomoć kod znakovitih odraslih osoba: roditelja, nastavnika, odgojitelja. Oni žele da im one budu ne samo bliske nego da budu i uvjereni svjedoci. Mladi traže „uvjerljivo uvjerenе vjernike“, a ne samo „vjerske službenike“ (Marasović, 1998., 11). Danas su potrebne „jake vjerničke osobnosti, dakle, vjerodostojni svjedoci vjere, koji to jesu po svojem egzistencijalnom totalitetu, te po nepodijeljenom nasljedovanju i promicanju Isusove stvari“ (Baloban, 1997., 101). Da bi kršćansko svjedočenje bilo djelotvorno „iza njega mora stajati čovjek sa cijelom svojom osobom; trebamo svjedoke koji svojom riječju, svojim držanjem i svojim djelovanjem u cijelom svojem životu daju svjedočanstvo za istinu Evanđelja i za način života koji propovijeda Isus“ (Baloban, 1997., 102). To jednostavno vrijedi za svaku osobu, neovisno o tome koju ulogu vrši u društvu. No, to još više treba resiti odgojitelja koji mora biti osobno uvjeren u vrednote koje nudi, a istodobno ima određenu kompetenciju u komuniciranju, formiranju i praćenju osobe. To je osoba koja osjeća i duboko živi ono što predlaže i želi prenijeti. K tomu je kvalificirana i pozorna na prikladnije i učinkovitije oblike komuniciranja, uključivanja, doticanja dubljih slojeva osobe, poticajna na sudjelovanje. Zbog toga sve strukture trebaju prosuđivati „da li ljude u Crkvi osposobljavati za svjedočanstvo vjere. Sve planove i investicije treba preispitati i vidjeti da li služe temeljnoj zadaći, naime, da li pripravljaју ljude za životno svjedočenje vjere u okolini. Nije riječ o umnažanju stručnjaka i eksperata, nego o zaraznom svjedočenju svakog pojedinog kršćanina“ (Lehmann, 1993., 289).

10.2. Suradnik istine

Čovjek se ostvaruje samo u bezuvjetnom prijanjanju uz istinu. Jer „što duša više traži nego istinu?“ (Augustin, 1985., 258). Ona traga za Apsolutnom istinom, ali i istinom o sebi. Odgojitelj odgajanika vodi kroz dosljedno traženje istine, što ističe Sabor: „Misterij čovjeka postaje jasnim jedino u Misteriju Utjelovljene Riječi (...). Krist, novi Adam, dok objavljuje Oca i njegovu ljubav, u isto vrijeme otkriva i čovjeka i njemu samome i objavljuje uzvišenost čovjekova poziva“ (Pastoralna konstitucija *Gaudium et spes*, 1970., 22).

Lako je shvatiti da nema odgoja bez odgoja u strastvenom traženju istine i prostodušnosti u odnosima. Istinski odgojni susret moguć je samo ako se prihvaća osobu koju treba odgajati i ako se odgojitelj iskreno očituje u onomu što je u svojoj dubini, u što vjeruje, čemu pridaje važnost: „ukratko, onomu što omogućuje da se kaže kako se susrela istinska osoba“ (Martini, 2001., 47). Nije dovoljno biti otvoren, spretan i stručan. Nadasve je potrebno biti istinit. Pavlova riječ: „Odložite laž i govorite istinu jedan drugomu“ (Ef 4, 52) u odgoju ima osobitu vrijednost. Prijevarena, obmana, laž, nepoštenje i himba oznake su čovjeka koji nema osjećaja o potrebi sporazumijevanja i upućenosti na drugoga, postojanja za druge.

Istinu o sebi spoznajemo sami, ali i uz pomoć drugih. Istinski ljudski susret i odgojni odnos povlašteno su mjesto *objave* osobne istine. Odgojitelj je pozvan biti suradnikom istine. Sama činjenica da je u odgoju u središtu osoba i njezino dobro, taj zahtjev samo pojačava. Odgojitelj je u službi objektivne istine, koja ima odlučujuće značenje za ljudski uspjeh osobe, a s druge je strane pozvan razumjeti i pomoći subjektu na putu spoznavanja samoga sebe i njegova dozrijevanja.

11. Odgojitelj u službi misterija

Život u njegovoj cjelini doživljavamo kao misterij. On nije, dakle, potpuno u našim rukama. Mnogo je toga još skriveno što treba odgonetnuti. Kada je riječ o osobi, mislimo na onaj dio osobe koji još treba rasti, koji je bogat netaknutim mogućnostima. Odgojitelj se u svom radu trajno susreće s tajnom odgajanikova bića, koju polako i obzirno otkriva, te je u službi toga nikad posve dokučivog misterija.

Ljudska osoba, uz pojavnu, ima i unutarnju dimenziju. Dok je pojavna lako dostupna, unutarnja je skrivena, zagonetna. Čovjek je takav ne samo pred drugim, nego i pred samim sobom. On je skrivena i osobna tajna, za razliku od stvari, koje nemaju svoju unutarnjost ni osobnu tajnu. Ljudska osoba nije nešto jednostavno kao

plastični lončić koji ne možemo i ne trebamo razlikovati od njemu sličnih tisuća u tvorničkom skladištu. Svaki je ljudski život jedinstven i neponovljiv, bez obzira na sve podudarnosti s drugim životima.

Istina o tomu da je *pojedinač* i *sve poedinčevo neizrecivo*, odgojitelju je iskustveno lako dostupna. I sâm zna da nije jednostavno doći do vlastitog izvora, dohvatiti cjelinu vlastitoga bića. To ne može biti stvar trenutka. Treba zapravo proživjeti sav život da bi se doživjela njegova dubina i uočio njegov smisao. Zato je misterij, tajna, ključ za razumijevanje osobe. Svaki pokušaj definiranja osobe završava istim zaključkom: osoba se, za razliku od bilo kojeg predmeta, ne može potpuno definirati. Dati definiciju značilo bi, u nekom smislu, doći do kraja onom što je skriveno, isključiti nesigurnost i iznenađenje. Definicijom se želi ukloniti svaka tajnovitost i neizrecivost. No „ono čemu se može napraviti popis jest mjesto očajaja“ (Marcel, 1984., 81). Osoba se ne da do kraja analizirati. Dok je problem iscrpiv, rješiv – tajna je nerješiva i neiscrpiva. Bît joj je u tome što se produbljuje, ali ne rješava. Očita je razlika između misterioznog i problematičnog. Problem je „nešto s čime se susrećemo, nešto čija se bît sastoji u tome da nije posve ispred mene“ (Marcel, 1984., 79). Odgojitelj se uvijek s poštovanjem približava *stranoj zemlji* učenika. Svaki je susret s učenicom za njega putovanje na kojem ga, ako nije samo *poslovno*, čekaju mnoga otkrića i iznenađenja. Samo takav pristup čini osobu postupno spoznatljivom. O njoj odgojitelj može znati mnogo, ali nikad sve. Nemoguće je u ovome životu postići apsolutnu komunikativnu transparentciju, jasnoću. Htjeti silom ići preko pravedne mjere, preko praga onoga što se zove tajna, što vjerojatno nije moguće postići ni onome koji je posjeduje, na kraju završava klizanjem u banalnost.

12. Služenje – bitna dimenzija odgoja

U središtu je odgoja osoba, sa svojim tjelesnim i duševnim snagama, sa svojim djelatnim i stvaralačkim sposobnostima, sa svojom zadaćom u društvu, sa svojom vjerskom otvorenošću. I cijelo djelo odgoja u službi je osobe da bi joj pomogla ostvariti svoj potpuni razvoj. Iz te činjenice za odgojitelja proizlazi važan zahtjev: treba zauzeti stav raspoloživosti i služenja. Raspoloživost je posvemašnja otvorenost i stalna pripravnost, spremnost na poziv i zahtjev na koji čovjek nailazi. Zaista je slobodan samo onaj tko je također slobodan i od samoga sebe, da bi tako mogao biti slobodan za druge. Takva sloboda pretpostavlja vlastitu skromnost, skromnost u materijalnom smislu, ali skromnost i u onom više duhovnom smislu, naime odricanje od toga da se sebe ističe i provodi svoje vlastite zahtjeve.

Isus, nenadmašni učitelj, izabrao je upravo put služenja. Sam će jasno reći: „Sin Čovječji nije došao da bude služen, nego da služi i život svoj daje kao otkupninu za mnoge“ (Mk 10, 45) Taj Kristov duh mora prožimati sav život, pa i odgoj. Dimenzija služenja odnosi se na sav život, a ne tek na dio odgojiteljeva vremena ili djelovanja. To znači da se služenje odnosi na cijelu osobu. Služenje je, mogli bismo reći, način postojanja, življenja, stil koji se rađa u dubinama odgojiteljeva bića. Odgojiteljevo djelovanje prožeto je stilom služenja koji se odlučno protivi logici *biti služen*. Ako je netko egoist, egoist je u svemu – u osobnom i društvenom životu. Stil prati osobu. A egoizam je stanje u kojem nema života. Konkretno, odgojiteljevo služenje znači da on treba osjećati odgovornost za učenika. U Evanđelju je to tako jasno rečeno. Mi ćemo Evanđelje shvatiti kad produbimo veličinu i kad otkrijemo, počnemo naslućivati božanski smisao toga što se zove: služiti. To ne znači robovati. Služiti znači za nešto iznutra živjeti, za nešto se iznutra brinuti, za nekoga se predati. Odgojiteljevo služenje, dakle, nije samo odgovor na potrebe nego prihvaćanje osobe. Primiti riječ koju Evanđelje shvaća vrlo ozbiljno, tako da to znači isto što i primiti Gospodina. A to znači dati nekome mjesta u vlastitom životu, u vlastitim brigama. Doista, čovjek zasvjedočiti ljubav, zapravo, nema čim nego da nekoga primi, uz nekoga i s nekim bude prisutan, da mu nešto učini i krajnje što može, da mu se preda, da se za nj preda.

Zaključak

Na osnovi provedene hermeneutičke analize „Lik odgojitelja u Novom zavjetu“, *put u Emaus* identificiran je oblik suvremenog odgojitelja.

Naša analiza pokazuje da su najutjecajnije sljedeće odlike: suputnik, inicijativa susreta, odgojiteljeva sposobnost za susret, prijateljska prisutnost, povjerenje – temelj istinskog odgojno-obrazovnog odnosa, odgovornost za drugoga, odgojitelj spretni sugovornik, umijeće komuniciranja, odgojiteljevo empatično uživljavanje, postupnost i zahtjevnost, zahtjevnost – uvjet istinskoga rasta, odgojitelj – uvjereni svjedok, odgojitelj u službi misterija i služenje kao bitna dimenzija odgoja.

Navedeni oblici mogu poslužiti kao osnova za razvoj modela odgojnoga djelovanja nastavnika i profesora u suvremenoj školi.

Cjelovit model *lika odgojitelja* moguće je razumjeti primjenom hermeneutičke metode i na drugim tekstovima Biblije.

Literatura:

- Augustin, A. (1985.), Iz rasprave o Ivanovu Evanđelju, u: Časoslov, IV., Zagreb: Kršćanska sadašnjost, 258.
- Bajsić V. (1994.), Ekologija slobode, Zagreb: Kršćanska sadašnjost.
- Baloban, J. (1995.), Osobni pristup dušobrižništvu u pastoralnom djelovanju, *Vjesnik Đakovačke i srijemske biskupije*, 123 (1995.), 7-8, 343.
- Baloban, J. (1996.), Aktualnost Isusove životne opcije, Zagreb: Teovizija.
- Baloban, J. (1997.), Katolik u Hrvatskoj, *Svesci*, 89-90 (1997.), 101.
- Baloban, J. (1996.), Duhovna komponenta prosvjetnog djelatnika, *Glas Koncila* 35 (48-49), travnja, str. 19.
- Bollnow, F. (1989.), The pedagogical atmosphere – the perspective of the Child. Phenomenology and Pedagogy, Edmonton.
- Bratanić, M. (1993.), Mikropedagogija, interakcijsko-komunikacijski aspekt odgoja, Zagreb: Školska knjiga.
- Bratanić, M. (1996.), Paradoks odgoja, Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada.
- Bratanić, M. (1997.), Susreti u nastavi. Mikropedagoški pristup, Zagreb: Školska knjiga.
- Cencini, A. (1996.), Traženje unutarnjeg sklada, Zagreb: Kršćanska sadašnjost.
- Dilthey, W. (1924.), Über die Möglichkeit einer allgemeingültigen pädagogischen Wissenschaft. Pretisak u: Gesammelte Schriften, VI., Leipzig: Teubner.
- De Saint-Exupery, A. (1982.), Mali princ, Zagreb: Mladost.
- Pastoralna konstitucija *Gaudium et spes*, u: Drugi vatikanski sabor (1970.), Zagreb: Kršćanska sadašnjost, 621-768.
- Garezonio, M. (1997.), Carlo Maria Martini, Zagreb: Kršćanska sadašnjost.
- Ivan Pavao II. (1994.), Prijeći prag nade, Zagreb: Mozaik knjiga.
- Ivan Pavao II. (1997.), Obiteljska zajednica, Zagreb: Kršćanska sadašnjost.
- Kresina, A. (1993.), O, Bože, žeže tvoja riječ, Zagreb: Kršćanska sadašnjost.
- Lehmann, K. (1993.), Što znači novo evangeliziranje Europe, *Svesci*, 78-81. (1993.), 289. 20. Macan, I., (1995.), Socijalna etika, u: Čehok, I., Koprek, I. (1995), Etika. Priručnik jedne discipline. Zagreb: Školska knjiga, 207-231.
- Maioli, E. – Vecchi, J. E. (1999.), Animator u skupini mladih, Zagreb: Katehetski salezijanski centar.
- Marcel, G. (1984.), Od neprihvatanja do zaziva, Zagreb: Kršćanska sadašnjost.
- Marasović, Š. (1998.), Lik odgojitelja za treće tisućljeće, *Kateheza* 20 (1998), 1.
- Martini, C. M. (2001.), Bog odgaja svoj narod. Zagreb: Katehetski salezijanski centar.
- Miranda, J. P. (1998.), Od žalosti do radosti, *Biblija danas*, 3 (1998) 1, 15-17.
- Salezijanski opći sabor, Odgajati mlade u vjeri (1992.), Zagreb: Katehetski salezijanski centar. Novi zavjet (prijevod s grčkog izvornika)
- Duda, B., Fućak, J. (1973.), Kršćanska sadašnjost: Zagreb.
- Pastuović, N. (1997.), Osnove psihologije obrazovanja i odgoja, Zagreb: Znamen.

- Pavletić, V. (1989.), Neka bude natjecanje. *Hrvatsko slovo*, 6. ožujka, str. 5.
- Ratzinger, J. (1993.), Uvod u kršćanstvo, Zagreb: Kršćanska sadašnjost.
- Schillebeeckx, E. (1992.), Krist sakrament susreta s Bogom, Zagreb: Kršćanska sadašnjost.
- Schnackenburg, R. (1997.), Osoba Isusa Krista u četiri Evanđelja, Zagreb: Kršćanska sadašnjost.
- Stamać, A. (1996.), Na prijelazu, Zagreb: K. Krešimir.
- Steiner, A. – Weymann, V. (1992.), Isusovi susreti, Sarajevo: Svjetlo Riječi.
- Turčinović, J. (1997.), Glas iz Ranjenog, Zagreb: Kršćanska sadašnjost.
- Vecchi, J. E. (1998.), Pastoral mladih. Izazov za crkvenu zajednicu, Zagreb: Katehetski salezijanski centar.

THE IMAGE OF THE EDUCATOR IN THE NEW TESTAMENT

The Road to Emmaus (Luke 24:13-28)

Summary

The work provides an analysis of the image of the educator in the New Testament text The Road to Emmaus as the image of educator-companion by means of hermeneutic methodology and the theoretical frame of spiritual scientific pedagogy.

Companionship is one of the main human experiences through which the human being becomes humanized. What is of particular importance is the educator's skill of encounter, which in itself contains numerous paradigms of educational work – friendly intimacy, confidence, responsibility for others, the ability to communicate, empathic involvement, progression and high demands, truthfulness and serving education. This work provides a systematic and logical explanation of the influence of spiritual scientific pedagogy and its paradigm of understanding the meaning and significance of educational action. It also provides an analysis of the educator's role as a companion to the educatee in different situations. Emphasis is placed on the educational practice, i.e. on "practical pedagogy,,.

Key words

spiritual scientific pedagogy, hermeneutics, educator, companion, educatee, interlocutor, serving